

Aterträff på SAKs barnmorskeskola i Wardak.

Utbildade för att

Återträff på barnmorskeskolan i Wardak

tema | hälsa

Andelen afghanska barn som dör före fem års ålder är hög men har minskat från cirka 257 per 1 000 till 191 efter år 2001. Det sa president Hamid Karzai i november när han talade inför Afghanistans hälsoministerium.

TEXT: MALIN LAGER

De uppmuntrande siffrorna är ett resultat av en massiv satsning av hälsoministeriet i samarbete med nationella och internationella frivilligorganisationer, att upprätta och erbjuda hälsovård genom det bashälsovårdsprogram, BPHS (Basic package of Health Service), som numera täcker 90 procent av landets distrikt.

Men hälsosituationen för Afgha-

nistans invånare är långt ifrån idealisk. Trots ljusnande statistik kring bland annat barnadödlighet så har landet fortfarande lång väg att gå, särskilt vad gäller kvinnors hälsa. Afghanistan återfinns på en delad näst sista plats vad gäller mödradödlighet, 1 800 av 100 000 kvinnor dör under graviditet och förlossning. Detta innebär att det i Afghanistan dör en kvinna varje halvtimme i samband med graviditet och förlossning. Det kan jämföras med Sverige där samma siffra är tre på 100 000 kvinnor.

Idag finns ungefär 2 000 verk-samma barnmorskor varav mer än hälften har utbildats på någon av de 24 barnmorskeskolorna som drivs av en rad olika organisationer i landet. Enligt hälsoministeriet behövs, för att täcka behovet, ytterligare minst 6 500 utbildade barnmorskor.

MALIN LAGER

rädda liv

I november 2004, för nästan exakt tre år sedan, drog SAK igång utbildning för den första kullen barnmorskeelever i Maidan Shar i Wardakprovinsen. Sedan dess har totalt 40 barnmorskor avslutat den 18-månader långa utbildningen. En tredje årskull med 24 elever startade i februari tidigare i år. Dessa elever blir färdiga i juli 2008. Den första barnmorskeskolan i Afghanistan startade 2002. Då fanns endast 467 verksamma barnmorskor i hela landet.

Dags för återträff

En klar oktoberdag var det dags för återträff för de före detta barnmorskeeleverna från skolan. Syftet med mötet var att ge dem en chans att träffas, utbyta erfarenheter och diskutera kring sina problem tillsammans med SAKs personal som arbetar på

MALIN LAGER

Gertrud Pålsson är barnmorska och arbetar som lärare på SAKs skola för barnmorskor i Maidan Shar.

På SAKs klinik i Maidan Shar i Wardak.
Till vänster vaktmästaren på kliniken.
Ovan: mediciner och vaccin.
Till höger: På SAKs barnmorskeutbildning hänger ett antal informativa tavlor som i bilder förklarar vikten av en god familjeplanering och att man kan vända sig till Svenska Afghanistankommittén för stöd och hjälp vid graviditet och förlossning.

► mödra- och barnhälsovårdsenheten. Långa avstånd och dålig säkerhet medförde dock att endast hälften av de totalt 40 före detta eleverna dök upp till mötet. Men de som lyckats ta sig ända till Maidan Shar var alla ivriga att få dela med sig av sina erfarenheter och diskutera med SAKs personal och sina gamla studiekamrater.

– Mötet är till för att kunna få information om barnmorskornas arbetssituation sedan de slutat här på skolan. Vi identifierar och diskuterar problem och ger återkoppling och råd baserat på deras arbetsprestationer, berättar Gertrud Pålsson som själv är barnmorska och arbetar som rådgivare på skolan i Maidan Shar.

Ett annat syfte med mötet är också att samla information från barnmorskorna för att kunna analysera hur SAK uppnått sina uppställda mål inom arbetet med barn- och mödrahälsovården i de provinser där SAK implementerar BPHS.

– Det är viktigt att vi samlas och

lyssnar på vilka problem de har stött på under sin tid som verksamma barnmorskor och att vi, mödra- och barnhälsovårdspersonalen på SAK, visar att vi är här för att bistå och stötta dem, säger Gertrud.

Begränsad tillgång till utrustning, otillräckliga resurser på mottagningarna, svårigheter att verkligen få patienter att besöka ”sin” klinik och långa transporter till och från klinikerna var bara några av de punkter som diskuterades under återträffen. En annan het diskussionspunkt handlade om det rådande säkerhetsläget. Varje dag rapporteras det om det förvärrade säkerhetsläget i Wardak-provinsen där alla nuvarande barnmorskorna är verksamma. I Wardak, endast en timmes bilfärd sydväst om Kabul, talas det nu om att 90 procent av provinsen under nattetid nu kontrolleras av talibaner och kriminella gäng.

Alla barnmorskorna har olika historier att berätta och alla är de överens – säkerheten är ett växande

problem för dem. Fatima, elev från första årskullen, arbetar som barnmorska i Tezakdistriktet:

– Folk är rädda. Kvinnorna vågar inte komma till våra kliniker. De får eller kan inte färdas den långa vägen till klinikerna.

Förlossningar i hemmet

Gertrud Pålsson förklarar att ett märkbart resultat av den försvårade säkerhetssituationen i området är att barnmorskorna genomför ett stort antal förlossningar i hemmet.

Men en färsk undersökning gjord av Johns Hopkins-universitetet i USA visar på att andelen som bor på landsbygden och som sökt professionell vård under sin graviditet har gått från 4,6 procent år 2003 till en god bit över 30 procent tre år senare. Under samma tidsperiod har man också sett en ökning av antalet kvinnor som fått hjälp av en läkare, barnmorska eller sjuksköterska under sin senaste förlossning. Trots dessa positiva indikationer upplever

SAKs egna barnmorskor alltså att de flesta kvinnor de stöter på i arbetet väljer att förlösa i hemmet istället för att komma till klinikerna. Här kan kvinnorna få bättre tillgång till vård och en mer frekvent förvård och mödrahälsovård än vad som kan erbjudas genom sporadiska hembesök av barnmorskorna.

Det är svårt att nå ut med hälso-utbildning och information för att få gravida att inse fördelarna med att söka vård och hjälp. Som svar på detta har SAK utbildat totalt 176 hälso-upplysare, av varav 46 är kvinnor. Dessa har till uppgift att åka runt och ge hälsoupplýsning och information till människor ute på landsbygden.

I ett försök att underlätta problemet med långa resvägar till klinikerna samt att göra klinikerna mer lättillgängliga har SAK upprättat så kallade *sub-centers* eller lokalmottagningar.

– Idén är initierad av SAK och uppkom efter man insett att vissa av de nuvarande klinikerna inte är geografiskt rätt placerade i relation

till befolkningstätheten och behoven i vissa områden, säger Gertrud.

Det afghanska hälsoministeriet har godkänt idén och har gett ekonomiskt stöd till upprättandet av tio lokalmottagningar i Wardakprovinsen. Mottagningar ska också implementeras i andra provinser. I den tredje och nuvarande årskullen barnmorskeelever utbildar man just nu barnmorskor till dessa lokalmottagningar.

Minskad barnadödlighet

Trots positiva siffror på senare år där den minskade barnadödligheten i landet bör nämnas så får man inte glömma bort att hälsosituationen fortfarande är alarmerande på många platser – framför allt för de mest utsatta grupperna som kvinnor och barn.

– Afghanistan måste fortsätta utbilda barnmorskor och se till att det ges goda förutsättningar för att utföra sitt arbete. Man måste börja ta kvinnohälsan på allvar, något som man inte riktigt gör i nuläget, säger Gertrud.

Men Afghanistan är långt ifrån ett

BARNMORSKOR

Kriterier för uttagning av barnmorskeelever:

- Alla barnmorskor är handplockade från samhällen där det tidigare inte funnits någon utbildad barnmorska.
- Alla garanteras arbete efter avslutad utbildning.
- Minimikraven för att antas är att eleverna måste ha fyllt 18 år och ha nio (helst tolv) års grundskola.
- De måste ha godkännande av familjen, bymullan och byäldsten.
- De bör (helst) vara gifta.
- Ha tillåtelse från sin familj att få göra praktik och jobba nattskift.

Totala kostanden per student är motsvarande cirka 100 000 svenska kronor.

Ingår: 18 månaders utbildning

Bostad

Mat

Möjlighet att ha barn på dagis

Transporter

Fickpengar

Löner till lärare

Vissa administrationskostnader

Det afghanska hälsoministeriet står som ytterst ansvarig och har utsett en styrelse som kontinuerligt utvärderar alla barnmorskeskolor i landet så att de uppfyller ett antal kriterier. För att få godkänt måste 80 % av dessa kriterier vara uppfyllda. SAKs barnmorskeskola i Wardak blev godkänd senast i Maj 2006 med hela 93 % av kriterierna uppfyllda.

unikt land vad gäller brist på barnmorskor. Fenomenet finns i de flesta utvecklingsländer. Ett skrämmande bevis på detta är att det idag saknas över 400 000 utbildade barnmorskor i utvecklingsländer runt om i hela världen. Barnmorskan är nyckelpersonen i kampen mot mödradödligheten. Afghanistan med sina nuvarande 2 000 utbildade barnmorskor har fortfarande en lång väg att gå innan man kan täcka det enorma behovet. ■

Malin Lager är Svenska Afghankommitténs informatör och arbetar på kontoret i Kabul.

